

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρωταρχικός σκοπός της ΠΕ είναι:

«να διαμορφώσει έναν ενημερωμένο κι ευαίσθητο πληθυσμό γύρω από το περιβάλλον και τα προβλήματά του ο οποίος θα αποκτήσει γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, κίνητρα και αίσθημα προσωπικής δέσμευσης, για να εργαστεί ατομικά και συλλογικά για την επίλυση των υπάρχοντων προβλημάτων και την πρόληψη νέων»

(Χάρτα Βελιγραδίου)

Η ΠΕ περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις, δηλαδή, εκπαίδευση γύρω, από και μέσα, και για το περιβάλλον.

➤ *Εκπαίδευση γύρω από το περιβάλλον:*

Αφορά τη βασική γνώση και κατανόηση σχετικά με το περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις πολύπλοκες σχέσεις μέσα σ' αυτό.

➤ *Εκπαίδευση από και μέσα στο περιβάλλον:*

Το περιβάλλον «χρησιμοποιείται» ως μέσο για την κατάκτηση γνώσης και την ανάπτυξη δεξιοτήτων με έμφαση στην έρευνα και την ανακάλυψη, προσφέροντας έτσι στους μαθητές ευκαιρίες για προσωπικές εμπειρίες μέσα στο κοινωνικό πεδίο. Το περιβάλλον λειτουργεί ως μέσον, για την ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο να μαθαίνουμε πώς να μαθαίνουμε και επίσης ως πηγή μάθησης.

➤ *Εκπαίδευση για το περιβάλλον:*

Αναδεικνύει την κοινωνική και πολιτική διάσταση της ΠΕ και δίδει βαρύτητα στην **έννοια του πολίτη** και στην **ευθύνη** που αυτός φέρει για την ποιότητα του περιβάλλοντος και την ποιότητα της ζωής. Υποκινεί στη διερεύνηση αξιών, τη διαμόρφωση στάσεων και την ανάληψη θετικής δράσης με στόχο την πρόληψη και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Η εκπαίδευση για το περιβάλλον

έχει κοινωνικά κριτικούς και πολιτικούς σκοπούς προσανατολισμένους προς τη δράση.

Εάν κάποιος θελήσει να σχεδιάσει ένα πρόγραμμα ΠΕ, είναι απαραίτητο να λάβει υπόψη τις τρεις αυτές διαστάσεις γιατί αυτές είναι εκείνες που διαμορφώνουν τη σύγχρονη έννοια της ΠΕ. Σε διαφορετική περίπτωση τα προγράμματα εμφανίζονται να παίρνουν συμβατικές μορφές που δεν αντιστοιχούν στους ριζοσπαστικούς στόχους της ΠΕ και ναι μεν συνιστούν ένα διαφορετικό τρόπο μάθησης αλλά δεν αποτελούν και ικανή συνθήκη ώστε να συγκροτήσουν ένα πρόγραμμα ΠΕ. Δεν προωθείται ο προβληματισμός σε κοινωνική και πολιτική βάση, ούτε η δράση και οι ολοκληρωμένες κοινωνικές παρεμβάσεις, χαρακτηριστικά που αναδεικνύονται από την τρίτη διάσταση και τα οποία διαφοροποιούν την ΠΕ από τις πρόδρομες κινήσεις

Για να αξιολογήσουμε ένα πρόγραμμα ΠΕ πρωταρχική συνθήκη είναι:

- να αποφασίσουμε ποιος ορισμός της ΠΕ είναι αυτός που μας εκφράζει περισσότερο,
- να έχουμε υπόψη μας το φιλοσοφικό, εννοιολογικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής καινοτομίας (αρχές, τρεις διαστάσεις κλπ), να αποφασίσουμε ποιες παιδαγωγικές αρχές θεωρούμε ως απαραίτητες στην ΠΕ –όλα τα παραπάνω διαμορφώνουν το **πλαίσιο κριτηρίων** βάσει του οποίου γίνεται η αξιολόγηση
- αμέσως μετά απαραίτητη είναι η σε βάθος μελέτη και κατανόηση του υπό αξιολόγηση προγράμματος (πως και από ποιους καταρτίστηκε, ποιοι είναι οι στόχοι που επιδιώκει, τι έχει κάνει για να διευκολυνθεί η εισαγωγή της καινοτομίας στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα-πχ επιμόρφωση και στήριξη εκπαιδευτικών-κατά πόσο ακολουθήθηκε η διαδικασία που προβλέπεται από την ΠΕ, η ηλικία των μαθητών ...)

Στην περίπτωση της αξιολόγησης της εφαρμογής μιας καινοτομίας,

αναζητούνται απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις:

- 1) Τι σκοποί θα επιτευχθούν μέσω του προγράμματος;
- 2) Ποιο είναι το σχέδιο για την επίτευξη αυτών των σκοπών;

- 3) Το λειτουργικό πρόγραμμα αντιπροσωπεύει μία πραγματική εφαρμογή του σχεδίου;
- 4) Η διαδικασία εφαρμογής του προγράμματος κατά πόσο είναι συμβατή με τις αρχές της συγκεκριμένης καινοτομίας;
- 5) Το πρόγραμμα όταν αναπτύσσεται και τίθεται σε λειτουργία πετυχαίνει τους επιθυμητούς σκοπούς;
- 6) Το συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος κατά πόσο επηρέασε τη διαδικασία και τα αποτελέσματα του;

Τα βασικά ερωτήματα της αξιολόγησης ενός προγράμματος ΠΕ είναι:

- ▶ Πόσο κατάφερε η εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού να βοηθήσει τους μαθητές να πετύχουν τους δηλωμένους **στόχους του προγράμματος**; (τα αποτελέσματα κρίνονται στο πλαίσιο του οιονεί πειραματικού σχεδίου)
- ▶ Πώς συγκρίνονται τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου προγράμματος με άλλα αντίστοιχα προγράμματα ΠΕ;
- ▶ Ποια είναι τα **χαρακτηριστικά** του προγράμματος που συνεισέφεραν στα αποτελέσματα των μαθητών;
- ▶ Ποιες είναι οι **συνθήκες** που βοήθησαν ή παρεμπόδισαν την εφαρμογή του προγράμματος; (το συγκεκριμένο πλαίσιο του σχολείου όπου έγινε το πρόγραμμα)
- ▶ Ποια είναι τα συναισθήματα των **μαθητών** για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα; (Τι τους άρεσε ή δεν τους άρεσε και γιατί;)
- ▶ Ποιες είναι οι απόψεις των **εκπαιδευτικών** για το πρόγραμμα; (αιτιολογημένες)
- ▶ Πόσο επηρέασαν οι **απόψεις** των εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα τις **επιδόσεις** των μαθητών τους;
- ▶ Ποια ήταν τα **πλεονεκτήματα** και τα **μειονεκτήματα** του προγράμματος;
- ▶ Ποια σημεία του προγράμματος χρειάζονται **βελτίωση**; (σε επίπεδο σχεδιασμού και σε επίπεδο εφαρμογής)

Τέλος, σημαντικό για την αξιολόγηση προγραμμάτων ΠΕ, και όχι μόνο, είναι να κατανοούμε ότι η αξιολόγηση ως διαδικασία μας βοηθάει να βελτιώσουμε την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία, προς όφελος δικό μας και των μαθητών. Μας βοηθάει να αναπτύξουμε μια κριτική άποψη απέναντι στο εκπαιδευτικό γίνεσθαι- βασική

**Μαλαματή Δίτσιου, Δρ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης,
Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δ' Δ/σης ΔΕ Αθήνας**

αρχή της ΠΕ- και να συντελέσουμε με τον τρόπο αυτό στην εξέλιξη της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τόσο η ΠΕ, όσο και η αξιολόγηση των προγραμμάτων, εμπλέκονται ενεργά στην προσωπική και την επαγγελματική μας ανάπτυξη.